

İYİLİK HARAM MI..?

HASAN PATIR

“İyilik haram mı?” sorusu ilk bakışta absürt gibi görünse de aslında modern insanın yaşadığı derin bir kırılmanın cümleleşmiş hâlidir. Bu soru, iyiliğin değersizleştiği bir çağda; iyi olanın yıprandığı, sömürüldüğü ve çoğu zaman pişman edildiği bir dünyada sorulmaktadır. Dolayısıyla mesele, iyiliğin kendisi değil, iyiliğin başına gelenlerdir. İslam düşüncesinde iyilik (ihسان), sadece bir erdem değil, doğrudan ilahi bir emirdir.

Kur'an-ı Kerim'de adaletle birlikte anılır, peygamberlerin ahlakı olarak sunulur ve insanın yeryüzündeki varlık sebebiyle ilişkilendirilir. Peygamber Efendimiz'in “İyilik güzel ahlakıdır” sözü, bu kavramın merkezi konumunu açıkça ortaya koyar. Böyle bir zeminde iyiliğin haram olması düşünülemez. Ancak günümüzde bu sorunun sorulmasına yol açan bir gerçeklik vardır: İyilik çoğu zaman karşılıksız kalmakta, hatta kötüye kullanılmaktadır.

İyi niyet, zayıflıkla; merhamet, safdillikle; fedakârlık ise aptallıkla eş tutulur hâle gelmiştir. Bu noktada insanlar, yaşadıkları hayal kırıklıklarını iyiliğin kendisine fatura etmeye başlar. Oysa sorun iyilikte değil, iyiliğin sınırlarının bilinmemesindedir. İslam ahlakı, sınırsız ve ölçsüz bir iyilik anlayışını savunmaz. Kişinin kendine zulmetmesi, sürekli veren ama tükenen olması, kötülüğü besleyen bir “iyilik” biçimi dinen de makbul değildir. Nitekim zarar doğuran bir davranış, niyeti iyi olsa bile iyilik olarak tanımlanamaz.

Burada haram olan şey iyilik değil; akılsızlık, ölçsüzlük ve hikmetsizliktir. Bir diğer önemli nokta ise niyettir. Gösteriş için yapılan iyilik, başa kakılan yardım, üstünlük taslayan

merhamet; ahlaki değerini yitirir. İslam'da iyilik, sessizdir; reklam istemez, alkış beklemez. Aksi hâlde sevap olmaktan çıkar, kişiyi manevi bir zarara sürükleyebilir. Sonuç olarak “İyilik haram mı?” sorusunun cevabı nettir: Hayır. İyilik haram değildir; fakat bilinçsiz iyilik, sınırı olmayan fedakârlık ve kendini yok sayan merhamet doğru değildir.

İyilik, adaletle ve akılla birlikte yürüdüğünde anlam kazanır. Aksi hâlde insanı yücelten değil, yoran bir yüke dönüşür. Belki de asıl sormamız gereken soru şudur; iyi olmak mı zor, yoksa iyi kalabilmek mi? İslam'da iyilik tartışılmaz bir değerdir; ancak ölçsüz iyilik, dinî bir erdem değil, ciddi bir sapmadır. Çünkü İslam, yalnızca “iyi hissettiren” değil, hakikati ayakta tutan bir dindir. Bu yüzden “İyilik haram mı?” sorusu, aslında şunu sormaktadır:

Allah'ın razı olmadığı bir davranış, iyi niyetle yapılıncaya meşru olur mu? Cevap açıktır: Hayır. Kur'an-ı Kerim'de Allah Teâlâ adaleti ve iyiliği birlikte emreder. Bu ikisi bilinçli olarak yan yana zikredilir. Çünkü adaletten kopmuş bir iyilik, iyilik olmaktan çıkar. Nitekim zulme engel olmayan bir merhamet anlayışı, Kur'an ahlâkı değildir. “Zalimlere meyletmeyin; yoksa ateş size de dokunur.” (Hud, 113 Bu ayet, iyilik adı altında zulme göz yumanları da sorumluluğun dışında bırakmaz. Bir yanlışı desteklemek, o yanlışı yapanla aynı safta durmak anlamına gelmese bile, ona alan açmak demektir.

bedel

İslam'da bu kabul edilemez. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), merhametin zirvesiydi; fakat yanlışla karşı da son derece netti. Bir hata gördüğünde susmaz, görmezden gelmezdi. *“Sizden kim bir kötülük görürse onu eliyle değiştirsin; buna gücü yetmezse diliyle, buna da gücü yetmezse kalbiyle buğz et* diyen hadis ; *pasif iyiliğin değil, sorumlu duruşun dinî bir yükümlülük olduğunu gösterir. Kalbiyle buğz etmeyen, suskunluğu seçen, yanlışla arasına mesafe koymayan bir tutum; iyilik değil, ihmaldir. İslam'da merhamet, hakikati eğip bükme yetkisi vermez.*

Bir kişiyi incitmemek adına günahı normalleştirmek, *“idare edelim”* diyerek haramı görmezden gelmek, *“niyetim iyiydi”* diyerek sonuçtan kaçmak; dinî açıdan savunulamaz. Çünkü Allah, kulun niyetini bildiği gibi yaptığının neticesini de hesaba katar.

Ölçüstüz iyilik, çoğu zaman nefsin bir kılıfıdır. İnsan, mücadele etmek yerine susmayı;

ödemek yerine “merhametliyim” demeyi tercih eder. Bu, takva değil; rahatına düşkünlüktür.

Oysa Kur'an'da takva, zor olanı göze alabilmektir. Gerçek iyilik bazen serttir. Gerçek iyilik bazen rahatsız eder. Gerçek iyilik, yanlışın karşısında durmayı gerektirir. İslam ahlâkı, kimse üzülmessin diye hakkı terk etmeyi emretmez. Aksine, hakkı ayakta tutmayı emreder; bedeli ne olursa olsun. Sonuç olarak: İyilik haram değildir.

Ama harama kalkan olan bir iyilik, Allah katında iyilik değildir. Merhameti adaletin önüne koyan bir anlayış, dinî değil; duygusaldır. Asıl soru şudur: Biz Allah'ın razı olduğu iyiliği mi yapıyoruz, yoksa kendimizi iyi hissettiren bir suskunluğu mu *“iyilik”* sanıyoruz? Çünkü din, iyi görünmeyi değil; doğru durmayı emreder.